

І. В. Омельченко
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Економіка»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Т. В. Матюк

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО, ЛЮДСЬКОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

У сучасному суспільстві, завдяки формуванню та розвитку постіндустріальної економіки, зростанню ролі інформації і знань у виробничих процесах людський, інтелектуальний і соціальний капітал усе частіше виступають основою для успішної діяльності підприємств, визначають конкурентоспроможність організацій та виступають ключовим фактором їх розвитку.

Першим розглянемо людський капітал – професійні знання, вміння, інтелект, вроджені здібності, здоров'я особистості, особисті риси та психологічні особливості, досвід, мотивація, тобто це всі продуктивні характеристики сформовані або розвинені у результаті інвестицій і накопичені людьми, які вона використовую в економічній діяльності.

Як специфічна форма капіталу людський капітал має певні особливості, а саме:

- невіддільна від його носія – людської особистості;
- самовідтворювальна і репродуктивна категорія (запас здібностей, знань, навиків і мотивацій людини);
- виступає в якості базового інноваційного джерела і ресурсу модернізації економіки;
- тільки при умовах самозростання професійних знань людини разом із можливістю творчої праці перетворюється у капітал [1, с. 25–26].

Інтелектуальний капітал належить до нових, складніших форм капіталу, що володіє більшим потенціалом соціально-економічної активності, відіграє роль вектора розвитку будь-якої національної економіки [2, с. 106].

Інтелектуальний капітал – це сума знань, досвід, професійна підготовка та інтуїція всіх працівників підприємства, установи (або держави). До цього слід додати напрацьовані людські зв'язки, інформацію у вигляді баз даних, комп'ютерну мережу.

Основними складовими людського капіталу є:

- Людський капітал: сукупність знань, навичок, творчих здібностей, а також спроможність власників та наукоємних працівників відповідати вимогам і задачам компанії. Іншими його складовими є моральні цінності організації, культура праці і культура управління, загальний підхід до справи;

- структурний капітал: сюди відносять технічне і програмне забезпечення, організаційну структуру, патенти і все те, що дає змогу працівникам компанії реалізувати свій виробничий потенціал;
- споживчий капітал: капітал, до якого прийнято відносити товарні знаки і знаки обслуговування, фірмові найменування, ділову репутацію, наявність постійних споживачів, повторні контракти зі споживачами, зв'язки з економічними контрагентами тощо [3, с. 257–258].

Соціальний капітал – наймолодша серед досліджуваних категорій, його можна охарактеризувати як сукупність неформальних інституцій, наприклад довіра, вона забезпечує цілісність усіх складових структури соціального капіталу. Структура соціального капіталу включає в себе різні знання, уміння, навички, культурні, національні, духовні і ментальні традиції, ідеологічні доктрини, а також мотивацію конкретних людей і життєвий досвід, що сприймаються суспільством як соціально значущі та цінні. Інакше кажучи, суть соціального капіталу полягає в тому, що громадське багатство створюється завдяки контактам, активізації зв'язків між людьми [4, с. 2].

Розглянуті форми капіталу водночас мають як і спільні ознаки, так і свої специфічні характеристики, Саме тому вони досліджуються як окремі категорії та не отожднюються між собою.

Тобто людський капітал це природний талант, знання, навички та здібності, досвід, здоров'я тощо. Інтелектуальний капітал включає людський капітал плюс особиста інтелектуальна власність цієї людини. Соціальний капітал дає можливості найефективніше використовувати інші види капіталу, а іноді й компенсувати їх відсутність. Він є своєрідним доповненням, каталізатором інших форм капіталу. Соціальний капітал полегшує формування та сприяє ефективнішій реалізації людського та інтелектуального капіталів. Наявність соціального капіталу полегшує індивіду, групі та організації доступ до нових знань і навичок [5, с. 36].

Розглянуті категорії тісно пов'язані, інтелектуальний капітал включає в себе людський та доповнює його, соціальний капітал в свою чергу підвищує ефективність використання інших форм капіталу.

Список використаної літератури

1. Артеменко Л. Б. Людський капітал: наукові підходи та стан формування в Україні *Галицький економічний вісник*. 2016. Т. 50. № 1. С. 22–31.
2. Левковська Л. Інтелектуальний капітал як найважливіший чинник економічного зростання. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2010. № 15. С. 103–106.
3. Житченко Г. О. Сутність та визначення поняття «інтелектуальний капітал» *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 255–259.
4. Бондаренко М. Ю. Соціальний капітал як основа розвитку громадянського суспільства. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Bondarenko.pdf> (дата звернення: 17.03.2019).

5. Грішнова О. А. Людський, інтелектуальний і соціальний капітал України: сутність, взаємозв'язок, оцінка, напрями розвитку. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 34–40.